

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే

॥ త్రయోదశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ త్రయోదశః సర్గః ॥

సీతావినాశాశంకయా హనుమతశ్చింతా సీతానుపలబ్ధిసూచనాదనర్థం
సంభావ్య హనుమతోఽపరావర్తనాయ నిశ్చయః పునరన్వేషణవిచారశ్చ
అశోకవాటికాయామనుసంధానవిషయే వివిధం పర్యాలోచనం చ

విమానాత్ తు స సంక్రమ్య ప్రాకారం హరియూధపః |

హనుమాన్ వేగవానాసీద్ యథా విద్యుద్ ఘనాంతరే || 5.13.1 ||

సంపరిక్రమ్య హనుమాన్ రావణస్య నివేశనాన్ |

అదృష్ట్వా జానకిం సీతామబ్రవీద్ వచనం కపిః || 5.13.2 ||

భూయిష్టం లోలితా లంకా రామస్య చరతా ప్రియం |

న హి పశ్యామి వైదేహీం సీతాం సర్వాంగశోభనాం || 5.13.3 ||

పల్వలాని తటాకాని సరాంసి సరితస్తథా |

నద్యోఽనూపవనాంతాశ్చ దుర్గాశ్చ ధరణీధరాః || 5.13.4 ||

లోలితా వసుధా సర్వా న చ పశ్యామి జానకిం |

ఇహ సంపాతినా సీతా రావణస్య నివేశనే |

ఆఖ్యాతా గృధ్రరాజేన న చ సా దృశ్యతే న కిం || 5.13.5 ||

కిం ను సీతాథ వైదేహీ మైథిలీ జనకాత్మజా |

ఉపతిష్ఠేత వివశా రావణేన హృతా బలాత్ || 5.13.6 ||

క్షిప్రముత్పతతో మన్యే సీతామాదాయ రక్షసః |

బిభ్యతో రామబాణానామంతరా పతితా భవేత్ || 5.13.7 ||

అథవా హ్రీయమాణాయాః పథి సిద్ధనిషేవితే |
మన్యే పతితమార్యాయా హృదయం ప్రేక్ష్య సాగరం || 5.13.8 ||

రావణస్యోరువేగేన భుజాభ్యాం పీడితేన చ |
తయా మన్యే విశాలాక్ష్యా త్యక్తం జీవితమార్యయా || 5.13.9 ||

ఉపర్యుపరి సా నూనం సాగరం క్రమతస్తదా |
విచేష్టమానా పతితా సముద్రే జనకాత్మజా || 5.13.10 ||

ఆహో క్షుద్రేణ చానేన రక్షంతీ శీలమాత్మనః |
అబంధుర్భక్షితా సీతా రావణేన తపస్వినీ || 5.13.11 ||

అథవా రాక్షసేంద్రస్య పత్నీభిరసితేక్షణా |
అదుష్టా దుష్టభావాభిర్భక్షితా సా భవిష్యతి || 5.13.12 ||

సంపూర్ణచంద్రప్రతిమం పద్మపత్రనిభేక్షణం |
రామస్య ధ్యాయతీ వక్త్రం పంచత్వం కృపణా గతా || 5.13.13 ||

హా రామ లక్ష్మణేత్యేవం హాయోధ్యే చేతి మైథిలీ |
విలప్య బహు వైదేహీ న్యస్తదేహా భవిష్యతి || 5.13.14 ||

అథవా నిహితా మన్యే రావణస్య నివేశనే |
భృశం లాలప్యతే బాలా పంజరస్థేవ సారికా || 5.13.15 ||

జనకస్య కులే జాతా రామపత్నీ సుమధ్యమా |
కథముత్పలపత్రాక్షీ రావణస్య వశం వ్రజేత్ || 5.13.16 ||

వినష్టా వా ప్రణష్టా వా మృతా వా జనకాత్మజా |
రామస్య ప్రియభార్యస్య న నివేదయితుం క్షమం || 5.13.17 ||

నివేద్యమానే దోషః స్యాద్ దోషః స్యాదనివేదనే |
కథం ను ఖలు కర్తవ్యం విషమం ప్రతిభాతి మే || 5.13.18 ||

అస్మిన్నేవంగతే కార్యే ప్రాప్తకాలం క్షమం చ కిం |
భవేదితి మతిం భూయో హనుమాన్ ప్రవిచారయన్ || 5.13.19 ||

యది సీతామదృష్ట్యాహం వానరేంద్రపురీమితః |
గమిష్యామి తతః కో మే పురుషార్థో భవిష్యతి || 5.13.20 ||

మమేదం లంఘనం వ్యర్థం సాగరస్య భవిష్యతి |
ప్రవేశశ్చైవ లంకాయాం రాక్షసానాం చ దర్శనం || 5.13.21 ||

కిం వా వక్ష్యతి సుగ్రీవో హరయో వాపి సంగతాః |
కిష్కింధామనుసంప్రాప్తం తౌ వా దశరథాత్మజౌ || 5.13.22 ||

గత్వా తు యది కాకుత్స్థం వక్ష్యామి పరుషం వచః |
న దృష్టేతి మయా సీతా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితం || 5.13.23 ||

పరుషం దారుణం తీక్ష్ణం క్రూరమింద్రియతాపనం |
సీతానిమిత్తం దుర్వాక్యం శ్రుత్వా స న భవిష్యతి || 5.13.24 ||

తం తు కృచ్ఛగతం దృష్ట్వా పంచత్వగతమానసం |
భృశానురక్తమేధావీ న భవిష్యతి లక్ష్మణః || 5.13.25 ||

వినష్టా భ్రాతరౌ శ్రుత్వా భరతోఽపి మరిష్యతి |
భరతం చ మృతం దృష్ట్వా శత్రుఘ్నా న భవిష్యతి || 5.13.26 ||

పుత్రాన్ మృతాన్ సమీక్ష్యాథ న భవిష్యంతి మాతరః |
కౌసల్యా చ సుమిత్రా చ కైకేయా చ న సంశయః || 5.13.27 ||

కృతజ్ఞః సత్యసంధశ్చ సుగ్రీవః ప్లవగాధిపః |
రామం తథా గతం దృష్ట్వా తతస్త్యక్ష్యతి జీవితం || 5.13.28 ||

దుర్మనా వ్యథితా దీనా నిరానందా తపస్వినీ |
పీడితా భర్తృశోకేన రుమా త్యక్ష్యతి జీవితం || 5.13.29 ||

వాలిజేన తు దుఃఖేన పీడితా శోకకర్పితా |
పంచత్వమాగతా రాజ్ఞీ తారాపి న భవిష్యతి || 5.13.30 ||

మాతాపిత్రోర్విదానాశేన సుగ్రీవవ్యసనేన చ |
కుమారోఽప్యంగదస్తస్మాద్ విజహిష్యతి జీవితం || 5.13.31 ||

భర్తృజేన తు దుఃఖేన అభిభూతా వనౌకసః |
శిరాంస్యభిహనిష్యంతి తలైర్ముష్టిభిరేవ చ || 5.13.32 ||

సాంత్యేనానుప్రదానేన మానేన చ యశస్వినా |
లాలితాః కపినాథేన ప్రాణాంస్త్యక్ష్యంతి వానరాః || 5.13.33 ||

న వనేషు న శైలేషు న నిరోధేషు వా పునః |
క్రీడామనుభవిష్యంతి సమేత్య కపికుంజరాః || 5.13.34 ||

సపుత్రదారాః సామాత్యా భర్తృవ్యసనపీడితాః |
శైలాగ్రేభ్యః పతిష్యంతి సమేషు విషమేషు చ || 5.13.35 ||

విషముద్బంధనం వాపి ప్రవేశం జ్వలనస్య వా |
ఉపవాసమథో శస్త్రం ప్రచరిష్యంతి వానరాః || 5.13.36 ||

ఘోరమారోదనం మన్యే గతే మయి భవిష్యతి |
ఇక్ష్యాకుకులనాశశ్చ నాశశ్చైవ వనౌకసాం || 5.13.37 ||

సోఽహం నైవ గమిష్యామి కిష్కింధాం నగరీమితః |
నహి శక్త్యామ్యహం ద్రష్టుం సుగ్రీవం మైథిలీం వినా || 5.13.38 ||

మయ్యగచ్ఛతి చేహస్థే ధర్మాత్మానౌ మహారథౌ |
ఆశయా తౌ ధరిష్యేతే వానరాశ్చ తరస్వినః || 5.13.39 ||

హస్తాదానో ముఖాదానో నియతో వృక్షమూలికః |
వానప్రస్థో భవిష్యామి హ్యదృష్ట్వా జనకాత్మజాం || 5.13.40 ||

సాగరానూపజే దేశే బహుమూలఫలోదకే |
చితిం కృత్వా ప్రవేక్ష్యామి సమిద్ధమరణీసుతం || 5.13.41 ||

ఉపవిష్టస్య వా సమ్యగ్ లింగినం సాధయిష్యతః |
శరీరం భక్షయిష్యంతి వాయసాః శ్వాపదాని చ || 5.13.42 ||

ఇదమప్యృషిభిర్ద్భృష్టం నిర్యాణమితి మే మతిః |
సమ్యగాపః ప్రవేక్ష్యామి న చేత్ పశ్యామి జానకిం || 5.13.43 ||

సుజాతమూలా సుభగా కీర్తిమాలా యశస్వినీ |
ప్రభగ్నా చిరరాత్రాయ మమ సీతామపశ్యతః || 5.13.44 ||

తాపసో వా భవిష్యామి నియతో వృక్షమూలికః |
నేతః ప్రతిగమిష్యామి తామదృష్ట్వాసితేక్షణాం || 5.13.45 ||

యది తు ప్రతిగచ్ఛామి సీతామనధిగమ్య తాం |
అంగదః సహితః సర్వైర్వానరైర్న భవిష్యతి || 5.13.46 ||

వినాశే బహవో దోషా జీవన్ ప్రాప్నోతి భద్రకం |
తస్మాత్ ప్రాణాన్ ధరిష్యామి ధ్రువో జీవతి సంగమః || 5.13.47 ||

ఏవం బహువిధం దుఃఖం మనసా ధారయన్ బహు |
నాధ్యగచ్ఛత్ తదా పారం శోకస్య కపికుంజరః || 5.13.48 ||

తతో విక్రమమాసాద్య ధైర్యవాన్ కపికుంజరః |
రావణం వా వధిష్యామి దశగ్రీవం మహాబలం |
కామమస్తు హృతా సీతా ప్రత్యాచీర్ణం భవిష్యతి || 5.13.49 ||

అథవైనం సముత్క్షిప్య ఉపర్యుపరి సాగరం |
రామాయోపహరిష్యామి పశుం పశుపతేరివ || 5.13.50 ||

ఇతి చింతాసమాపన్నః సీతామనధిగమ్య తాం |
ధ్యానశోకపరీతాత్మా చింతయామాస వానరః || 5.13.51 ||

యావత్ సీతాం న పశ్యామి రామపత్నీం యశస్వినీం |
తావదేతాం పురీం లంకాం విచినోమి పునః పునః || 5.13.52 ||

సంపాతివచనాచ్ఛాపి రామం యద్యానయామ్యహం |
అపశ్యన్ రాఘవో భార్యాం నిర్దహేత్ సర్వవానరాన్ || 5.13.53 ||

ఇహైవ నియతాహారో వత్స్యామి నియతేంద్రియః |
న మత్కృతే వినశ్యేయుః సర్వే తే నరవానరాః || 5.13.54 ||

అశోకవనికా చాపి మహతీయం మహాద్రుమా |
ఇమామధిగమిష్యామి నహీయం విచితా మయా || 5.13.55 ||

వసూన్ రుద్రాంస్తథాఽఽదిత్యానశ్వినౌ మరుతోఽపి చ |
నమస్కృత్వా గమిష్యామి రక్షసాం శోకవర్ధనః || 5.13.56 ||

జిత్వా తు రాక్షసాన్ దేవీమిక్ష్వాకుకులనందినీం |
సంప్రదాస్యామి రామాయ సిద్ధీమివ తపస్వినే || 5.13.57 ||

స ముహూర్తమివ ధ్యాత్వా చింతావిగ్రథితేంద్రియః |
ఉదతిష్ఠన్ మహాబాహుర్హనూమాన్ మారుతాత్మజః || 5.13.58 ||

నమోఽస్తు రామాయ సలక్షణాయ
దేవ్యై చ తస్యై జనకాత్మజాయై |
నమోఽస్తు రుద్రేంద్రయమానిలేభ్యో
నమోఽస్తు చంద్రాగ్నిమరుద్గణేభ్యః || 5.13.59 ||

స తేభ్యస్తు నమస్కృత్వా సుగ్రీవాయ చ మారుతిః |
దిశః సర్వాః సమాలోక్య సోఽశోకవనికాం ప్రతి || 5.13.60 ||

స గత్వా మనసా పూర్వమశోకవనికాం శుభాం |
ఉత్తరం చింతయామాస వానరో మారుతాత్మజః || 5.13.61 ||

ధ్రువం తు రక్షోబహులా భవిష్యతి వనాకులా |
అశోకవనికా పుణ్యా సర్వసంస్కారసంస్కృతా || 5.13.62 ||

రక్షిణశ్చాత్ర విహితా నూనం రక్షంతి పాదపాన్ |
భగవానపి విశ్వాత్మా నాతిక్షోభం ప్రవాయతి || 5.13.63 ||

సంక్షిప్తోఽయం మయాఽఽత్మా చ రామార్థే రావణస్య చ |
సిద్ధిం దిశంతు మే సర్వే దేవాః సర్విగణాస్త్విహ || 5.13.64 ||

బ్రహ్మ స్వయంభూర్భగవాన్ దేవాశ్చైవ తపస్వినః |
సిద్ధిమగ్నిశ్చ వాయుశ్చ పురుహూతశ్చ వజ్రభృత్ || 5.13.65 ||

వరుణః పాశహస్తశ్చ సోమాదిత్యౌ తథైవ చ |
అశ్వినౌ చ మహాత్మానౌ మరుతః సర్వ ఏవ చ || 5.13.66 ||

సిద్ధిం సర్వాణి భూతాని భూతానాం చైవ యః ప్రభుః |
దాస్యంతి మమ యే చాన్యేఽప్యదృష్టాః పథి గోచరాః || 5.13.67 ||

తదున్నసం పాండురదంతమవ్రణం
శుచిస్మితం పద్మపలాశలోచనం |
ద్రక్ష్యే తదార్యావదనం కదాన్వహం
ప్రసన్నతారాధిపతుల్యవర్చసం || 5.13.68 ||

క్షుద్రేణ హీనేన నృశంసమూర్తినా
సుదారుణాలంకృతవేషధారిణా |
బలాభిభూతా హ్యబలా తపస్వినీ
కథం ను మే దృష్టిపథేఽద్య సా భవేత్ || 5.13.69 ||

॥ ఇత్యార్ణే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే త్రయోదశః సర్గః ॥